

70 saker angående fastan

av Sheikh Muhammed Salih Al-Munajj

01. Inledning
02. Definition av siyaam (fastan)
03. Regler för fastan
04. Det goda med fastan
05. Fördelarna med fastan
06. Det rätta sättet att fasta enligt Sunnah
07. Vad ska göras under denna månad
08. En del av ahkam (reglerna) för fastan
09. Hur vet man när Ramadan börjar
10. Vilka måste fasta?
11. Den resande
12. Den sjuke

13. Den äldre

14. Niyyah (avsikten) med fastan

15. När ska man börja och sluta fasta?

16. Saker som bryter fastan

17. Regler för kvinnor som fastar

1. Inledning

Al-hamdu lillah, vi tackar Honom, söker Hans skydd, vi frågar om Hans förlåtelse och vi söker skydd hos Honom från det onda hos oss och från våra dåliga gärningar. Den som Allah vägleder på den rätta vägen, kan inget leda till mörker och okunnighet. Den som Allah vill ska vara i mörker och okunnighet, kan ingen vägleda på den rätta vägen. Jag vittnar om att det inte finns någon värd att dyrka utom Allah, ensam utan partners, och jag vittnar om att Muhammed är Hans slav i dyrkan och tjänst, och Hans sändebud.

Allah, den Högste, har välsignat sina tjänare med speciella tider under året som är fyllda med godhet och välsignelser. Vid dessa tider är de goda gärningarna mångfaldigade, synder utsuddade, ens grad i paradiset höjd, och den troendes själ sträcker sig mot sin Herre. Den som renar sin själ har lyckats, och den som lurar och är korrupt har förlorat. Allah har skapat all skapelse för att den ska dyrka Honom:

"Jag har skapat de osynliga väsendena och människorna enbart för att de skall dyrka Mig." (al-Dhaariyaat 51:56)

Ett av de viktigaste tecknen på dyrkan är fastan, som Allah har påbjudit sina tjänare:

"Troende! Det är en plikt för er att fasta, likasom det var en plikt för dem som levde före er – kanske skall ni frukta Allah." (Al-Baqarah 2:183)

Allah har gjort fastan önskvärd för sina tjänare när Han sade:

"...och att fasta är bättre för er, om ni bara visste." (Al-Baqarah 2:184)

Han har visat dem hur man ska tacka Honom och vara tacksamma för att fastan är ett obligatoriskt tecken på dyrkan. Allah säger:

"...och ni skall prisa Allah för att Han har väglett er, och kanske skall ni vara tacksamma." (Al-Baqarah 2:185)

Han har även gjort fastan kär för dem och underlättat den för dem, så att man inte känner sig betungad av att lämna gamla vanor och överge det man brukade göra.

"...under ett bestämt antal dagar..." (Al-Baqarah 2:183)

Han har haft barmhärtighet med sina tjänare, eftersom Han har tagit bort det som skulle vara obekvämt eller skadligt för dem:

"...och den av er som är sjuk eller på resa skall fasta ett annat lika stort antal dagar..." (Al-Baqarah 2:184)

Därför är det inte konstigt att den troendes hjärta kommer närmare Allah, den Högste, under denna månad – fruktandes Honom som är över dem, önskandes Hans belöning och den ultimata triumfen i nästa liv.

På grund av vikten av detta tecken på dyrkan är det väsentligt att lära sig om reglerna för fastan i månaden Ramadan, så att varje muslim vet vad som är obligatoriskt och kan fullgöra det, vad som är förbjudet och kan undvika det, och vad som är tillåtet så att han inte undviker det i onödan eller belastar sig själv i onödan.

Detta verk sammanfattar reglerna för fastan, det rätta sättet för hur man fastar, och sunnah – det vill säga traditioner och praktiker från Profeten (SAS) – angående fastan. Det är en förkortad framställning i hopp om att det ska komma till

nytta för mig och mina muslimska bröder och systrar. All ära tillhör Allah, Herren över all skapelse och alla tider.

2. Definition och specifikation av fastan

(1) Ordet "siyaam" betyder bokstavligen avhållande, och i islamisk lag är det avhållande från al-mufattiraat (de gärningar som ogiltigförklarar fastan), som börjar vid "den andra gryningen" (när man kan skilja på det vita ljuset från den östra horisonten) fram till solnedgång, med avsikt att utföra det som en form av dyrkan. Definitionen på al-mufattiraat beskrivs nedan.

3. Regler för fastan

(2) Alla lärda är överens om att fastan under månaden Ramadan är obligatorisk. Beviset finns i Koranen:

"Troende! Det är en plikt för er att fasta, likasom det var en plikt för dem som levde före er, kanske skall ni frukta Allah."
(Al-Baqarah 2:183)

Bevis från sunnah är hadeethen där Profeten (SAS) sade: "Islam är grundad på fem pelare," och fastan under Ramadan nämns som en av dem. (Bukhari, Fath ul-Baari 1/49)

Den som bryter eller struntar i fastan under Ramadan utan en giltig, islamrättsligt tillåten orsak, har begått en stor synd (al-kabaaír). Profeten (SAS) beskrev en syn han sett: "...när jag nått halvvägs upp på berget hördes hemska ljud. Jag frågade, 'Vad är det för ljud?' De svarade, 'Det är ylandet från folket i Helvetet.' Han tog mig till en annan plats och där befann sig en grupp människor som hängde från sina muskler och senor på lårets baksida, med sidan av munnen sargad och droppande av blod. Profeten (SAS) sade: 'Jag frågade, Vilka är dessa?' Han svarade, 'Det är de som brutit sin fasta innan dess slut.'" (före al-iftaar) (al-Targheeb 1/420)

Al-Hafidh Al-Thahaby (R) sade: Bland de troende är det känt att den som inte fastar under Ramadan utan giltig orsak är värre än en zaaní (en som begår zinaa) och en alkoholist. Man kan till och med ifrågasätta hans Islam och se på honom som en otrogen och som en som lämnat sin tro och gått förbi religionens gränser.

Shaykh ul-Islam Ibn Taymiyyah (R) sade: Om en man inte fastar under Ramadan för att han tror att det är tillåtet för honom att inte fasta, trots att han är medveten om att det är förbjudet, men ändå hävdar att det han gör är halal, är hans dom avrättning. Om personen är en fasiq (en person som inte följer islamiska regler och vanor) och misslyckas med att fasta på grund av likgiltighet, men inte säger att det han gör är halal, skall han straffas för att han inte fastat Ramadan. (Majmoo' al-Fatawaa 25/265)

4. Det goda med fastan

(3) Allah har valt ut fastan åt sig själv och belönar för den, och ökar belöningen utan gränser för den som fastar. I en hadeeth qudsi säger Allah: "...förutom fastan – den är för Mig, och Jag belönar för den." (Bukhari, Fath #1904, Targheeb 1/413)

"Fastan är ojämförlig." (Nisaaí 4/165, Targheeb 1/407)

"Du'aa (bön) av den som fastar avvisas inte." (Baihaqi 3/345, Silsilah Al-Sahihah)

"För den person som fastar finns det två tillfällen av lycka och glädje: när han bryter sin fasta är han glad – glad för att Allah välsignat honom med äran att fullfölja detta tecken på dyrkan, såväl som friheten att åter ta del av det han avhållit sig ifrån – och när han möter sin Herre är han glad över sin fasta." (Muslim 2/807)

"Fastan skall göra förbön för tjänaren på Domedagen. Den säger: 'Å Herre, jag avhöll honom från mat och från frestelser under dagen, så låt mig göra förbön för honom.'" (Ahmad 2/174; Haythami säger att kedjan är hasan: Al-Mujamma 3/181, Targheeb 1/411)

"Andedräkten hos den som fastar är godare för Allah än lukten av musk." (Muslim 2/807)

"Fastan är en sköld och ett starkt fäste mot Helvetet." (Ahmad 2/402, Jami 3880)

"Belöningen för den som fastar en dag för Allahs skull är att Allah tar bort hans ansikte från elden ett avstånd på 70 höstar (ett avstånd som skulle ta 70 år att resa)." (Muslim 2/808)

"Den som fastar en dag med uppriktighet, enbart sökandes Allahs välbehag och tillfredsställelse, och dör med denna gärning som den sista, kommer till Paradiset." (Ahmad 5/39, Sahih Al-Targheeb 1/412)

"I himlen finns en port som kallas Al-Rayyaan; genom den passerar Al-Saa'imoon (de som fastade under sin levnadstid). Ingen kommer in genom den utom de som fastat, och efter att de gått in stängs porten och ingen kan komma igenom." (Bukhari #1797)

Ramadan är en av pelarna i Islam och det var under denna månad som de första ayorna uppenbarades. Under denna månad finns även en natt som är bättre än tusen månader. "När Ramadan börjar är Himlens portar öppna, och Helvetets portar är stängda, och shaytanerna är fastkedjade." (Bukhari #3277)

"Att fasta denna månad är som att fasta tio månader." (Ahmad 5/280, Targheeb 1/421)

"Den som fastar Ramadan av tro och med hopp om Allahs belöning – alla hans tidigare synder är förlåtna." (Bukhari #37)

Vidare: "Allah, den Mest Ärade och den Högste, frigör vid varje brytande av fastan människor från Helvetets eld."
(Ahmad 5/256, Targheeb 1/419)

5. Fördelarna med fastan

(4) Det finns stor vishet och många fördelar med fastan, av vilka den viktigaste handlar om gudsfruktan (taqwa).

"...kanske skall ni frukta Allah." (Al-Baqarah 2:183)

Detta visar sig i att om människan avhåller sig från det som är halal (tillåtet) för att söka Allahs välbehag och av fruktan för Hans straff, är det ännu mer självklart och passande att man anstränger sig för att hålla sig borta från det som är haram (förbjudet).

Att känna hunger efter mat tar över de andra sinnen. När magen är mätt börjar tungan, händerna, ögonen och könsorganet "hungra" istället. Fastan hjälper en att överkomma shaytans inflytande, kontrollera sina känslor och begär, och förhindrar kroppen från att begå oanständiga handlingar.

Att uppleva den bitande hungern när man fastar är ett sätt att bli mer medveten och känna mer empati med de fattiga, vilket motiverar en att ge dem mat. Ingen kan veta hur någon annan har det om man inte befinner sig i hans situation. Den som rider kan inte förstå hur ansträngande det är att gå förrän han stiger av sitt riddjur och börjar gå.

Fastan väcker viljan och kampandan att övervinna sina begär och ta avstånd från det som är fel och inte följer Allahs regler. Det är ett sätt att bryta gamla vanor och avlägsna sig från vad man gjort tidigare. Att lära sig ordning och punktlighet – som när man övar på det, blir ett botemedel mot oordning och bristande tidskänsla som många lider av.

Fastan bidrar till muslimernas enhet. Det är en tid då hela ummah (samfundet) fastar tillsammans och bryter fastan tillsammans under samma månad. Det är en utmärkt tid för den som vill kalla människor till Allahs väg och arbeta med da'wah (personen kallas sing. "daa'iyah", pl. "du'aat"). Det är en tid då människors hjärtan söker sig till moskén i ett sällsynt tillstånd av mottaglighet och öppenhet – för en del för första gången, för andra kanske det var länge sedan de var där sist. Detta tillfälle måste man ta tillvara och utnyttja genom att hålla föreläsningar som är passande, vägledande

och rör människors hjärtan, allt i syfte att leda människor mot gudsfruktan och underkastelse till Allah. Daaíyah ska dock inte glömma bort sig själv – det vore som ett ljus som ger ljus åt andra men bränner sig själv. Han ska vara ett gott föredöme för andra men ska inte lära ut till andra och glömma bort sig själv.

6. Det rätta sättet att fasta enligt sunnah

En del av det nedan är obligatoriskt (waajib), och en del är rekommenderat (mustahabb):

Man ska anstränga sig för att äta suhoor varje natt (måltiden som äts innan fastan börjar), så sent som möjligt (men ändå med tillräckligt med tid kvar innan adhanen). "Delta i suhoor, ty i suhoor finns en välsignelse." (Bukhari 4/139) Denna måltid är en välsignad måltid och ett sätt att skilja sig från bokens folk (judar och kristna). "Den bästa suhoor för den troende är dadlar." (Abu Dawood #2345, Targheeb 1/448)

Man ska bryta sin fasta så snart som möjligt efter solnedgång. "Folket fortsätter att få välsignelse så länge de skyndar med att bryta sin fasta (direkt efter solnedgång)." (Bukhari 4/198) Man ska även försöka bryta fastan såsom

Profeten (SAS) brukade göra. "Profeten (SAS) brukade bryta sin fasta innan han bad, med rutab (dadlar som inte är riktigt mogna och fortfarande mjuka). Om sådana inte fanns tillgängliga, tog han tumairaat (pl. tumair, små dadlar som är fullt mogna), och om det inte gick att få tag på sådana heller, drack han några klunkar vatten." (Tirmidhi 3/79 m.fl.) Efter att man brutit sin fasta bör man läsa den du'aa som Profeten läste: "dhahab al-zamaa, wab-tallat ul-'urooq, wa thabat al-ajru in shaa Allah. (Törsten är borta, ådrorna har fått vatten, och belöningen för fastan har fastställts, om Allah vill.)" (Abu Dawood 2/765, Daraqutni – hasan 2/185)

Man ska undvika vulgärt och oanständigt tal (al-rafath). "...om det är en fastedag för någon av er, ska han undvika vulgärt och fult språk..." (Bukhari #1904) "Den som inte överger lögner i ord och handling – Allah behöver inte hans avhållande från mat och dryck." (Bukhari #1903)

Den som fastar måste undvika allt som är förbjudet i Islam, såsom baktal och förtal, vulgärt tal eller beteende, och lögner – ty sådana gärningar kan ogiltigförklara belöningen av fastan helt. "En del människor fastar men får bara hunger. (Han fastar men begår synder som ogiltigförklarar hans

belöning, och får therefore bara hunger.)" (lbn Majah 1/539, Targheeb 1/453)

Bland de saker som kan ogiltigförklara ens hasanaat (goda gärningar) och ge sayiáat (dåliga gärningar) är att tillbringa tiden med att se på frågeprogram, såpoperor, filmer och sportevenemang, närvara vid meningslösa sammankomster, umgås med de som syndar och med folk som är ute efter att slösa bort sin eller andras tid, överdrivna nöjen, tidsfördriv med bilar och att hänga ute på gatan. Så denna månad – som borde vara en månad med tahajjud (frivilliga böner på natten), dhikr och ständigt ihågkommande av Allah (i hjärta, ord och handling) och ibadaat (dyrkan) – förvandlas av en del till en månad då man sover hela dagen för att fly undan hungerkänslan, vilket kan resultera i att de missar böner eller bra lektioner, för att sedan spendera natten med nöjen och annat fördärvligt. Det finns till och med de som tar emot denna månad med irritation över allt de måste avstå ifrån. Andra reser till icke-muslimska länder för att ta del av deras semesterliv! Inte ens moskéerna är fria från sådant: kvinnor går ut i samhället och visar sin prydnad och skönhet och använder parfym, även när de har för avsikt att gå till moskén för att be. Inte ens al-masjid ul-haraam är fri från sådant! En del har Ramadan som en tid för tiggeri fastän de

inte behöver välgörenhet. Vissa spenderar tiden med att leka med farliga saker som raketer och smällare, eller besöker köpcentrum för att hitta det senaste modet. De nyaste klädkollektionerna lanseras under de sista tio dagarna av Ramadan för att locka muslimerna bort från sin strävan att göra gott och erhålla belöning – just de dagar då man borde koncentrera sig och rikta sin tid till ibadaat.

Man ska undvika att vara krävande, våldsam och fientlig mot andra. "...om någon bråkar med honom eller förolämpar honom, låt honom då säga: 'Jag fastar, jag fastar'" (två gånger). (Bukhari #1894) En gång för att påminna sig själv och den andra gången för att påminna motparten. Tyvärr är det inte ofta man ser muslimerna uppvisa sådant ädelt beteende – vi måste därför rätta till det som är fel. Om vi påminner oss om att denna månad ska genomsyra oss med ett andligt lugn och en inre ro, men ändå ser hur chaufförer kör hänsynslöst när adhanen för maghrib ropas ut, är något fel.

Man ska äta måttligt och inte vara extravagant. Som Profeten (SAS) har sagt: "Det värsta som Adams ättlingar fyller är sin mage." (Tirmidhi #2380 – hasan sahih) Den kloke äter för att överleva, och lever inte för att äta. Den bästa maten är den

som används, inte den som bara ställs fram för att serveras. Ändå spenderar människor Ramadan med att laga mat och betraktar matlagningen som en konst, varvid husmödrar och hemhjälp spenderar sin tid i köket – vilket hindrar dem från dyrkan – och folk spenderar mer pengar på mat under Ramadan än de vanligtvis gör. Månaden förvandlas till ätandets månad, med fetma och matsmältningsproblem, där människorna äter som matvrak och dricker som törstiga kameler. När de sedan reser sig för att be Taraweeh sker det motvilligt, och en del lämnar efter bara två rak'ah.

Man ska vara generös genom att sprida kunskap, ge pengar, använda sin ställning eller fysiska styrka för att hjälpa andra, och ha en god attityd. Ibn Abbas (RA) sade: "Profeten (SAS) var den generösaste av alla människor, och mest generös var han under Ramadan när han träffade Jibreel. De möttes varje natt under Ramadan, och Jibreel lärde honom Koranen. Profeten (SAS) var generösare (i att göra gott) än en blåsande vind." (Al-Bukhari, al-Fath, nr. 6) Hur kan människor vara giriga istället för givmilda och lata istället för aktiva i att göra goda gärningar? De är så lata att de inte sköter sitt arbete ordentligt och inte är goda mot varandra, och de använder fastan som en ursäkt. Att både fasta och ge mat till de fattiga är ett av sätten att komma till Paradiset.

Profeten (SAS) sade: "I Paradiset finns det rum vars utsida kan ses från insidan och insidan kan ses från utsidan. Allah har skapat dessa för de som ger mat till de fattiga, de som är vänliga i sitt tal, de som fastar regelbundet och de som ber på natten när folket sover." (Ahmad 5/343; Ibn Khuzaymah, nr. 2137. Al-Albani säger i sina fotnoter att dess isnad har stärkts till hasan.) Profeten (SAS) sade: "Den som ger mat till en fastande person för att bryta sin fasta erhåller samma belöning som honom, utan att belöningen minskar för den fastande personen." (Al-Tirmidhi, 3/171; Saheeh al-Targheeb, 1/451). Shaykh al-Islam Ibn Taymiyyah (R) sade: "Detta innebär att han ska ge honom mat tills han är mätt." (Al-Ikhtiyaaraat al-Fiqhiyyah, s. 109) Flera av salaf (RA) föredrog de fattiga framför sig själva när de gav dem mat vid iftaar. Bland dessa var Ábd-Allah ibn Úmar, Maalik ibn Deenaar, Ahmad ibn Hanbal med flera. Ábd-Allah ibn Úmar bröt aldrig sin fasta utan att ha föräldralösa och fattiga vid sin sida.

7. Vad ska göras under denna månad

Man ska förbereda sig själv och sin omgivning för dyrkan, skynda sig att be om förlåtelse och återvända till Allah, känna glädje inför denna månad, fasta på rätt sätt, ha rätt avsikt och frukta Allah när man ber Taraweeh, inte tröttas ut under

de sista tio dagarna av månaden, söka Laylat al-Qadr, läsa hela Koranen om och om igen, sträva efter att gråta och försöka förstå det man läser. Umrah under Ramadan motsvarar Hajj, sadaqah under denna dyrbara tid är fördubblad, och l'tikaaf (att vistas i moskén för dyrkan) är en fast del av sunnah.

Det är inget fel i att gratulera varandra i samband med Ramadans början. Profeten (SAS) brukade berätta den goda nyheten om Ramadans ankomst för sina följeslagare och uppmanade dem att ta vara på den. Abu Hurayrah (RA) berättar att Profeten (SAS) sade: "Ramadan har kommit till er, en välsignad månad. Allah har gjort det obligatoriskt för er att fasta denna månad. Under denna månad är Paradisets portar öppna och Helvetets portar stängda, och shaytanerna är fastkedjade. I denna månad finns det en natt som är bättre än tusen månader, och den som berövas denna natts godhet är verkligen berövad." (Al-Nisaaí, 4/129; Saheeh al-Tarheeb, 1/490)

8. En del av ahkam (reglerna) för fastan

(6) Det finns olika typer av fasta som måste genomföras under sammanhängande dagar, såsom fastan under

Ramadan, fastan som kompensation för att man oavsiktligt dödat någon, fastan vid zihar (en förislamisk form av skilsmässa där mannen säger till sin fru: "Du är för mig som min mors rygg"), eller för att ha haft samlag under dagen i Ramadan. Även den som svurit att fasta ett visst antal dagar i sträck måste fullfölja det.

Den fasta som inte måste genomföras i sträck inkluderar: att ta igen dagar man missat under Ramadan, att fasta tio dagar om man inte kan offra ett djur, att fasta som kaffarah för en bruten ed (enligt de flesta lärda), att fasta som kompensation för att man inte uppfyllt ihramets krav (enligt den korrekta åsikten), samt att uppfylla ett löfte om fasta.

(7) Frivillig fasta kompenserar för eventuella brister i den obligatoriska fastan. Exempel på frivillig fasta är: Áashooraa, Árafaah, Ayyaam al-Beed (den 13:e, 14:e och 15:e enligt den islamiska kalendern), måndagar och torsdagar, sex dagar i Shawwaal, och extra fasta i Muharram och Sha'baan.

(8) Det är inte tillåtet att fasta enbart på fredagar (al-Bukhari, Fath al-Bari, nr. 1985), eller att fasta enbart på lördagar – såvida det inte är en obligatorisk fastedag. (Källa och klassad som hasan av al-Tirmidhi, 3/111) – Med detta menas om man

fastar dessa dagar ensamma utan anledning. Det är inte tillåtet att fasta hela livet, eller fasta två dagar i rad utan uppehåll, det vill säga utan att bryta fastan.

Det är haram att fasta under de två Eid-dagarna, eller på Ayyaam al-Tashreeq – den 11:e, 12:e och 13:e i Dhool-Hijjah – ty dessa dagar är till för att äta och dricka och komma ihåg Allah. Dock får den som inte har något att slakta fasta dessa dagar (Ayyaam al-Tashreeq) i Mina.

9. Hur vet man när Ramadan börjar

(9) För att veta när Ramadan börjar ska man bevittna nymånen, eller konstatera att Sha'baan har pågått i trettio dagar. Den som ser nymånen eller hör om den från en trovärdig person måste fasta. Att använda sig av förutsagda tider och datum är en bid'ah, ty Profeten (SAS) sade: "Fasta då ni ser den (nymånen) och bryt er fasta när ni ser den." Om en mentalt frisk, vuxen, trovärdig och sanningsenlig muslim med god syn säger att han sett nymånen med egna ögon, ska vi ta hans ord för sant och börja fasta.

10. Vilka måste fasta?

(10) Att fasta är obligatoriskt för den som är vuxen, mentalt frisk och icke-resande muslim som har förmåga att fasta, förutsatt att hayd (menstruation) eller nifaas (blödning de fyrtio dagarna efter förlossning) inte hindrar från det.

Personen har uppnått vuxen ålder när ett av följande tre inträffar: utlösning, vare sig det sker i en dröm eller på annat sätt; pubertetshår kring de privata delarna; eller att man fyllt femton år. För kvinnor finns ett fjärde tecken: menstruation. När en flicka fått sin mens är hon skyldig att fasta, även om hon inte är tio år.

(11) Barn bör fasta redan vid sju års ålder, om det är möjligt. En del lärda menar att ett barn får bestraffas vid tio års ålder om det inte fastar, precis som med salah. (Se al-Mughni, 3/90) Barnet får belöning för sin fasta och föräldrarna får belöning för att de uppfostrar barnet rätt och visar det vägen till det goda. Al-Rubay bint Muáwwidh (RA) berättar om den tid då Ramadan-fastan blev obligatorisk: "Vi brukade låta våra barn fasta och vi sydde dockor av ylle åt dem. Om någon började gråta av hunger gav vi leksaken till dem tills det var dags att bryta fastan." (Al-Bukhari, Fath, nr. 1960) En del föräldrar anser det inte viktigt att uppmana sina barn att fasta. Barnet kanske är motiverat och har förmåga att fasta,

men dess mamma eller pappa hindrar det, av vad de upplever som "medkänsla". De förstår inte att verklig medkänsla och kärlek innebär att man väjer barnet vid fasta. Allah säger:

"Troende! Skydda er själva och era närmaste mot en Eld vars bränsle är människor och stenar, och som bevakas av änglar, stränga och skoningslösa, som aldrig sätter sig upp mot Guds befallningar, utan gör det som de befalls." (al-Tahreem 66:6)

Man bör vara extra uppmärksam på flickor som börjat menstruera – de kanske fastar av blyghet även under menstruationen, och sedan inte tar igen dagarna.

(12) Om en icke-troende blir muslim, ett barn uppnår vuxen ålder, eller en sinnessjuk person tillfrisknar under pågående dag, ska de inte äta förrän kvällen kommit, ty de räknas nu bland dem som är skyldiga att fasta. De behöver inte ta igen det de missat under dagen, eftersom de innan dess inte var bland de som var skyldiga att fasta.

(13) Den sinnessjuka är inte ansvarig för sina gärningar (deras gärningar skrivs inte ned), men om den sinnessjuka växlar mellan sjukt och friskt tillstånd, måste han fasta under sina friska perioder och är förlåten under sina sjuka perioder.

Om han blir "sjuk" under dagen ogiltigförklaras inte hans fasta – samma regel gäller för den som förlorar medvetandet, ty han hade avsikten att fasta när han var frisk. (Majaalis Shahr Ramadan av Ibn Uthaymeen, s. 28) En liknande regel gäller för epileptiker.

(14) Om någon dör under Ramadan läggs ingen "skuld" på honom eller hans anhöriga att fasta de återstående dagarna.

(15) Om man inte vet att det är fard (obligatoriskt) att fasta Ramadan, eller att det är haram att äta eller ha samlag under dagen denna månad, är hans ursäkt accepterad enligt majoriteten av lärda – exempelvis en nyomvänd till Islam, en muslim som lever i Dar al-Harb (icke-muslimskt land) eller en muslim som vuxit upp bland icke-troende. Men en person som vuxit upp bland muslimer och haft möjlighet att ställa frågor och ta reda på sakerna har ingen ursäkt.

11. Den resande

(16) För att den resande ska få bryta sin fasta måste vissa villkor uppfyllas. Hans resa ska vara lång, eller känd som en resa (även om det finns olika åsikter bland lärda om detta), och han ska ha passerat stadens gränser och förorter.

(Majoriteten av lärda säger att man inte ska bryta fastan förrän man rest förbi stadens gräns. De menar att resan inte verkligen börjat förrän han lämnat staden; den som fortfarande befinner sig i staden räknas som "bosatt". Allah säger: "Den av er som är hemma under månaden skall fasta under hela den månaden..." (al-Baqarah 2:185). Han räknas inte som resande förrän han lämnat staden; befinner han sig fortfarande i staden räknas han som bosatt och får varken förkorta sin bön eller bryta fastan.) Resan ska heller inte vara i syndigt syfte (enligt de flesta lärda) eller i avsikt att undvika fastan.

(17) Enligt de flesta lärda är det tillåtet för den resande att bryta sin fasta, oavsett om han har möjlighet att fasta eller inte, eller om resan är ansträngande eller inte. Även om hans resa är bekväm och han har tillgång till hjälp, är det ändå tillåtet för honom att bryta sin fasta och förkorta sin bön. (Majmoo' al-Fataawaa, 25/210)

(18) Den som beslutat sig för att resa under Ramadan ska inte ha avsikten att bryta sin fasta förrän han verkligen ger sig iväg, ty något kan hända som hindrar resan. (Tafseer al-Qurtubi, 2/278)

Den resande ska inte bryta sin fasta förrän han passerat husen i staden. Efter att ha passerat stadens gränser får han bryta sin fasta. Detsamma gäller om han ska flyga: efter att planet lyft och passerat stadens gräns kan han bryta sin fasta. Om flygplatsen ligger utanför staden kan han bryta sin fasta där, men om flygplatsen ligger inom stadens gränser ska han inte bryta sin fasta där, eftersom han fortfarande befinner sig i staden.

(19) Om solen går ner och han bryter sin fasta medan han fortfarande är på marken, men sedan när planet lyfter ser han solen igen, behöver han inte sluta äta, ty han har redan avslutat sin fasta för den dagen och det finns inget sätt att upprepa en avslutad ibadah. Om planet lyfter innan dagen är slut och han vill fullfölja fastan under resans gång, ska han sluta fasta när solen går ner var han än befinner sig. Piloten bör inte sänka planet enbart för att solen inte ska synas och man ska kunna bryta fastan – det vore bedrägeri. Men om planet sänks av andra skäl och solen inte syns till följd av det, kan man bryta sin fasta. (Från en verbal fatwa av Shaykh Ibn Baaz)

(20) Den som reser till en plats och avser att stanna där i mer än fyra dagar måste fasta, enligt majoriteten av lärda.

Om en person reser utomlands för att studera i några månader eller år, räknas han enligt de flesta lärda – inklusive de fyra imamerna – som "bosatt" och måste fasta och be som vanligt.

Om den resande passerar genom en stad som inte är hans hemstad, behöver han inte fasta, såvida han inte avser att stanna i mer än fyra dagar. Då måste han fasta, eftersom regeln för den "bosatte" gäller även för honom. (Se Fataawa al-Da'wah av Ibn Baaz, 977)

(21) Den som börjat fasta som "bosatt" och sedan ger sig ut på en resa under dagen, får bryta sin fasta, eftersom Allah allmänt tillåtit fastebrytande för den som reser. Allah säger:

"...och den av er som är sjuk eller på resa skall fasta ett annat lika stort antal dagar..." (al-Baqarah 2:185)

(22) Den som ständigt reser får bryta sin fasta om han har ett hem han återvänder till, såsom en budbärare som reser för muslimernas räkning (men även en taxichaufför, pilot och flygpersonal, även om deras resande är dagligt – de måste ta igen dagarna senare). Detsamma gäller sjömannen som har ett hem på land. Men om sjömannen har sin fru och allt han

behöver med sig ombord och är ständigt resande, får han inte bryta sin fasta eller förkorta sin bön. Om beduiner reser från sina vinterbosättningar till sina sommarbosättningar eller omvänt, är det tillåtet för dem att bryta fastan och förkorta bönen, men så snart de slagit sig ner på sin vinter- eller sommarplats ska de inte bryta sin fasta eller förkorta sin bön, även om de följer sin hjord. (Se Majmoo' Fataawa lbn Taymiyyah, 25/213)

(23) Om den resande anländer hem under dagen finns det en välkänd meningsskiljaktighet bland lärda om han ska avhålla sig från att äta och dricka. (Majmoo' al-Fataawa, 25/212) För att vara på den säkra sidan bör han sluta äta och dricka, av respekt för Ramadans helighet, men han måste ta igen dagen senare oavsett om han slutar äta och dricka eller inte.

(24) Om han börjar Ramadan i en stad och sedan reser till en annan stad där folket börjat fasta tidigare eller senare, ska han följa det som det folk han rest till gör. Han ska avsluta Ramadan när de avslutar Ramadan, även om det innebär att han fastar i mer än trettio dagar, ty Profeten (SAS) sade: "Fasta då alla fastar, och bryt fastan då alla andra bryter sin fasta." Om det innebär att hans fasta blivit kortare än 29 dagar, måste han fasta igen de återstående dagarna efter Eid,

eftersom en hijri-månad inte kan vara kortare än 29 dagar. (Från fataawa al-Shaykh Ibn Baaz: Fataawa al-Siyaam, Dar al-Watan, s. 15–16)

12. Den sjuke

(25) Om man blivit sjuk får man bryta sin fasta. Beviset är ayah:

"...och den av er som är sjuk eller på resa skall fasta ett annat lika stort antal dagar..." (al-Baqarah 2:185)

Men om sjukdomen är av lindrig art, såsom hosta eller huvudvärk, är det inte tillräckligt skäl för att bryta fastan.

Om det finns medicinska belägg för, eller om personen av tidigare erfarenhet vet eller är säker på, att fastan kommer att förvärra hans sjukdom eller förlänga läkningstiden, får han bryta sin fasta. Det är ogillat (makruh) att fasta under sådana omständigheter. Om personen är allvarligt sjuk behöver han inte ha avsikt natten innan att fasta följande dag, även om det finns en chans att han tillfrisknar till morgonen – det som räknas är den nuvarande situationen.

(26) Om fastan leder till medvetlöshet ska han bryta sin fasta och ta igen den senare. (Al-Fataawa, 25/217) Om personen förlorar medvetandet under dagen men återfår det före eller efter Maghrib är fastan giltig, förutsatt att han hade avsikten på morgonen. Om han är medvetlös från Fajr till Maghrib är fastan inte giltig enligt de flesta lärda. Enligt de flesta lärda är det obligatoriskt för den som förlorar medvetandet att ta igen fastan senare, oavsett hur länge han varit medvetlös. (Al-Mughni ma'a al-Sharh al-Kabeer, 1/412, 3/32; al-Mawsoo'ah al-Fiqhiyyah al-Kuwaytiyyah, 5/268) En del lärda har utfärdat fatwas om att den som tar sömnpiller eller ges bedövning av giltig anledning och är medvetlös i tre dagar eller kortare, måste ta igen fastan senare, ty han räknas som den som sover. Men om man är medvetlös i mer än tre dagar behöver han inte ta igen fastan, ty han räknas då som sinnessjuk. (Från en verbal fatwa av Shaykh Ibn Baaz)

(27) Om man känner sig extremt hungrig eller törstig och är rädd att man ska dö eller att kroppen ska ta allvarlig skada, och har grundad anledning att tro det, kan man bryta fastan och ta igen den senare – ty att rädda sitt liv är obligatoriskt. Men det är inte tillåtet att bryta fastan enbart för att man inte orkar klara svårigheten, känner sig trött eller är rädd för en inbillad sjukdom. De som utför fysiskt krävande arbete får

inte bryta sin fasta, och de måste ha avsikten natten innan att fasta följande dag. Om de inte kan sluta arbeta men fruktar allvarlig skada eller utsätts för extrema svårigheter, ska de bara äta vad som behövs för att klara sig och sedan fortsätta fasta tills solnedgången. De måste ta igen fastan senare. De som arbetar med fysiskt ansträngande arbete, såsom smeder och liknande, bör försöka ändra sina arbetstider till kvällstid, ta ut semestern under Ramadan, eller till och med obetald semester. Om det inte är möjligt bör de söka nytt arbete där de kan förena religiösa och världsliga plikter. (Fataawa al-Lajnah al-Daa'imah, 10/233, 235)

"Den som fruktar Allah – Han skall skapa en utväg för honom och förse honom från håll som han inte räknar med." (al-Talaaq 65:2–3)

Prov (i skolan) är ingen ursäkt för att bryta fastan under Ramadan, och det är inte tillåtet att lyda sina föräldrar om de säger åt en att bryta fastan på grund av proven. Det finns ingen lydnad till en skapelse om det innebär olydnad mot Skaparen. (Fataawa al-Lajnah al-Daa'imah, 10/241)

(28) Den sjuke som väntar på att bli frisk ska vänta tills han tillfrisknat och sedan ta igen det han missat. Det är inte

tillåtet för honom att enbart ge mat till fattiga i stället. Den som lider av kronisk sjukdom och inte har hopp om att bli frisk, och äldre som inte kan fasta, ska ge mat till en fattig människa – hälften av en saa' av baslivsmedlet i landet för varje dag han missar. (Hälften av en saa' motsvarar ungefär 1½ kilo ris.) Det är tillåtet att göra detta på en gång, exempelvis en dag i slutet av månaden, eller att ge en fattig mat varje dag. Han måste ge verklig mat som kompensation på grund av ayahns ordalydelse – han kan inte fullgöra det enbart genom att ge pengar till den fattige. (Fataawa al-Lajnah al-Daa'imah, 10/198) Som alternativ kan han ge pengar till en trovärdig person eller organisation så att de kan köpa mat att ge till de fattiga å hans vägnar.

Om en sjuk person inte fastar under Ramadan, i väntan på att bli frisk och ta igen dagarna, men sedan får veta att hans sjukdom är kronisk, ska han ge mat till en fattig för varje dag han missat. (Från en fatwa av Shaykh Ibn Uthaymeen) Om personen väntar på att bli frisk men dör, läggs ingen skuld på honom eller hans anhöriga. Om en persons sjukdom anses kronisk, och han inte fastar utan i stället ger mat till fattiga, men medicinsk vetenskap sedan framskrider och ett botemedel tas fram som han använder och tillfrisknar av, behöver han inte ta igen den fasta han missat, ty han gjorde

vad han var tvungen att göra vid den tidpunkten. (Fataawa Lajnah Daa'imah 10/195)

(29) Om en person är sjuk men tillfrisknar och nu kan ta igen dagarna han missat, men hinner dö innan han börjat fasta igen, ska pengar tas från hans arv för att ge mat till en fattig person för varje dag han missat. Om en av hans anhöriga vill fasta å hans vägnar är det också tillåtet, ty Profeten (SAS) sade: "Den som dör och fortfarande har dagar att ta igen – låt hans anhöriga fasta å hans vägnar." (Från Fataawa al-Lajnah al-Daa'imah, vol. om Da'wah, 806)

13. Den äldre

(30) Den som är mycket gammal och förlorat all styrka, som blir svagare för var dag som döden närmar sig, behöver inte fasta – så länge fastan skulle innebära svårighet för dem. Ibn Abbas (RA) brukade säga om följande ayah:

"De som med möda klarar av att fasta kan i stället ge en fattig människa mat för varje dag." (al-Baqarah 2:184)

"Detta har inte upphävts utan hänvisar till den mycket gamle mannen eller kvinnan som inte kan fasta – de ska i stället ge

mat till en fattig som kompensation." (Al-Bukhari, Kitaab al-Tafseer, Baab Ayaaman Ma'doodaat...)

De som blivit senila eller förvirrade behöver varken fasta eller ge kompensation, och deras familj behöver inte göra något för deras räkning, ty dessa människor behöver inte längre stå till svars för sina gärningar. Om de ibland har förståndet i behåll men är förvirrade ibland, måste de fasta under sina klara perioder och slipper fasta under sina förvirrade perioder. (Se Majaalis Shahr Ramadan av Ibn Uthaymeen, s. 28)

(31) För de som krigar mot en fiende eller som besegras av en fiende: om fastan gör dem för svaga för att kunna slåss, är det tillåtet för dem att bryta fastan, även om de inte är resande. Om de behöver bryta fastan innan de slåss kan de göra det. Profeten (SAS) sade till sina följeslagare innan en strid: "I morgon ska ni möta er fiende och att avstå från fastan skulle göra er starkare, så fasta inte." (Muslim, 1120, Abd al-Baaqi. Detta är även Shaykh al-Islam Ibn Taymiyyahs åsikt. De lärda i Damaskus utfärdade liknande fatwas när deras stad attackerades av tatarerna.)

(32) Om en persons skäl för att inte fasta är uppenbart, såsom sjukdom, är det inget fel i att han äter och dricker öppet. Men om hans skäl är dolt, såsom menstruation, är det bättre att äta och dricka diskret, för att inte väcka misstankar.

14. Niyyah (avsikten) med fastan

(33) Niyyah (avsikten) är obligatorisk för den påbjudna (fard) fastan, och för andra obligatoriska fastor såsom att ta igen missade dagar eller fasta som kaffarah, ty Profeten (SAS) sade: "Det finns ingen fasta för den som inte gjort sin avsikt natten innan." (Abu Dawood, nr. 2454. En del lärda såsom al-Bukhari, al-Nisaaí, al-Tirmidhi och andra ansåg att det var mawquf. Se Talkhees al-Hubayr, 2/188)

Avsikten kan göras när som helst under natten, även strax före Fajr. Niyyah innebär att man med hjärtat bestämt sig – att säga det högt är en bid'ah. Den som vet att imorgon är Ramadan och vill fasta, har gjort sin avsikt. (Majmoo' Fataawa Shaykh al-Islam, 25/215) Om man haft avsikt att bryta fastan under dagen men inte gör det, är fastan enligt den mest korrekta åsikten inte skadad av det – han liknar den som velat tala under bönen men inte gjort det. En del lärda

anser att fastan brutits i samma ögonblick avsikten förändrats, så för att vara på den säkra sidan bör han ta igen dagen senare. Avfall från Islam (apostasi) ogiltigförklarar avsikten – det råder ingen meningsskiljaktighet om detta.

Den som fastar Ramadan behöver inte göra om sin avsikt varje natt under månaden – det räcker att ha avsikten i början av månaden. Om avsikten avbrutits på grund av resa eller sjukdom måste han göra om sin avsikt för fastan när skälet till fastebrytandet inte längre gäller.

(34) Att göra sin avsikt natten innan är inte nödvändigt för den som vill fasta frivilligt (nafl). Detta styrks av hadeethen från Aaishah (RA), som berättar: "Profeten (SAS) kom till mig en dag och sade: 'Har du något (mat)?' Vi svarade: 'Nej.' Han sade: 'I så fall fastar jag.'" (Muslim, 2/809, Abd al-Baaqi) Men för speciell nafil-fasta såsom Árafaah och Áashooraa', är det bättre att vara på den säkra sidan och ha avsikten natten innan.

(35) Om man exempelvis ska ta igen en dag man missat i Ramadan, uppfylla ett löfte, eller fasta som kaffarah för en synd, måste han fullfölja fastan – det är inte tillåtet att bryta den utan giltig ursäkt. Vid frivillig fasta (nafl) "kan den som

fastar frivilligt fasta klart eller bryta sin fasta" (Ahmad, 6/342) – utan att behöva en anledning. Profeten (SAS) gick upp på morgonen fastande och åt sedan. (Beskrivet i Saheeh Muslim i berättelsen om al-hais (en maträtt) som gavs till honom som gåva när han befann sig i Aaishahs hem; nr. 1154, Abd al-Baaqi)

Men får den som bryter sin frivilliga fasta belöning för den tid han fastade? En del lärda säger att han inte får belöning (al-Mawsoo'ah al-Fiqhiyyah, 28/13), varför det är bättre för den som fastar frivilligt att avsluta fastan vid Maghrib, om det inte finns ett giltigt och angeläget skäl att sluta fasta tidigare.

(36) Om man inte vet att Ramadan börjat förrän efter soluppgången, måste man sluta äta och dricka resten av dagen, men man måste ta igen dagen senare enligt de flesta lärda, ty Profeten (SAS) sade: "Det finns ingen fasta för den som inte gjort sin avsikt natten innan." (Abu Dawood, nr. 2454)

(37) Om en fånge vet att Ramadan börjat – antingen för att han sett månen själv eller för att en trovärdig person berättat det – måste han fasta. Om han inte vet när månaden börjar,

måste han göra sitt bästa för att lista ut det (ijtihaad) och handla utifrån det som förefaller mest sannolikt. Om han senare får veta att hans fasta sammanföll med Ramadan är det godkänt enligt de flesta lärda. Om hans fasta infaller efter Ramadan är det godkänt enligt de flesta lärda. Men om hans fasta infaller före Ramadan är det inte godkänt och måste tas igen. Om delar av fastan sammanfaller med Ramadan och delar inte gör det, är den del som sammanfaller med Ramadan godkänd, men den del som infaller före Ramadan är inte godkänd. Om han aldrig med säkerhet får veta hur det förhåller sig, är hans fasta godkänd eftersom han gjorde sitt bästa – och Allah belastar ingen utöver vad han förmår. (Al-Mawsoo'ah al-Fiqhiyyah, 28/84)

15. När ska man börja och sluta fasta?

(38) När hela solskivan försvunnit under horisonten ska den fastande avsluta sin fasta, och inte bry sig om det röda sken som kan finnas kvar på horisonten, ty Profeten (SAS) sade: "Då natten kommer därifrån och dagen försvinner därifrån och solen gått ner, ska den fastande bryta sin fasta." (Al-Bukhari, al-Fath, nr. 1954; frågan berörs även i Majmoo' al-Fataawa, 25/216)

Det är sunnah att skynda sig att bryta sin fasta. Profeten (SAS) bad aldrig Maghrib förrän han brutit sin fasta, om än med bara några klunkar vatten. (Al-Haakim, 1/432; al-Silsilat al-Saheehah, 2110) Om den fastande inte hittar något att bryta fastan med ska han ha avsikten att bryta den – han ska inte suga på sitt finger, som en del gör. Han ska vara noggrann med att inte bryta fastan för tidigt, ty Profeten (SAS) såg i en vision människor som hängde från sina knäsenor med blod rinnande från munvinklarna, och när han frågade om dem fick han svaret att det var de som brutit sin fasta före utsatt tid. (Hadeethen finns i Saheeh lbn Khuzaymah, nr. 1986, och i Saheeh al-Targheeb, 1/420) Om personen är säker, eller nästan säker, eller osäker på om han brutit fastan vid rätt tidpunkt, bör han ta igen dagen senare – ty grundregeln är att dagen fortfarande pågår tills dess slut är fastställt. (Fataawa al-Lajnah al-Daa'imah, 10/287) Han bör inte förlita sig på vad små barn säger eller opålitliga källor, och bör också vara uppmärksam på tidsskillnaderna mellan olika städer och byar när han hör adhanen i radio eller liknande.

(39) När gryningen kommer – det vita ljuset tvärs över horisonten i öst – måste den fastande omedelbart sluta äta och dricka, oavsett om han hör adhanen eller inte. Om han

vet att muezzinen läser adhanen vid gryningens inbrott, måste han sluta äta och dricka så fort han hör adhanen. Men om muezzinen läser adhanen före Fajr behöver han inte sluta äta och dricka när han hör adhanen. Om han inte känner till muezzinens praxis, eller om olika muezziner skiljer sig åt, och han inte själv kan avgöra gryningens tidpunkt – vilket är vanligt i städer med mycket artificiellt ljus och höga byggnader – kan han använda sig av färdigtryckta bönestidtabeller, så länge han är övertygad om att de är korrekta.

Att vara "på den säkra sidan" genom att sluta äta och dricka en viss tid före Fajr, exempelvis tio minuter, är en bid'ah. På en del tidtabeller anges en tid för "imsaak" (när man ska sluta äta och dricka) och en separat tid för Fajr – detta strider mot islamiska principer.

(40) Muslimer som lever på platser där det går att urskilja natt från dag dygnet runt måste fasta, oavsett hur lång dagen är. På platser där det inte går att skilja dag från natt ska muslimerna följa den närmast belägna stad där detta är möjligt.

16. Saker som bryter fastan

(41) Förutom hayd (menstruation) och nifaas (blödning efter förlossning) bryts fastan endast om tre villkor är uppfyllda: att personen vet att handlingen bryter fastan och inte är okunnig om det; att han är medveten om vad han gör och inte glömt att han fastar; och att han handlar av egen fri vilja och inte är tvingad.

Bland det som bryter fastan är gärningar som innebär att kroppsvätskor lämnar kroppen, såsom samlag, avsiktlig kräkning, menstruation och åderlåtning, och gärningar som innebär att man tillför kroppen något, såsom mat och dryck. (Majmoo' al-Fataawa, 25/148)

(42) Bland det som bryter fastan räknas allt som klassificeras som mat och dryck, såsom medicin och piller som tas oralt, näring som sprutas in i kroppen, och blodtransfusioner.

Sådant som injiceras men inte ersätter mat och dryck utan används som medicin – såsom penicillin, insulin, stärkande preparat eller vacciner – bryter inte fastan, oavsett om det injiceras i muskeln eller i en ven. (Fataawa lbn lbraheem, 4/189) För att vara på den säkra sidan bör sådana behandlingar ske under natten.

Njurdialys, där blodet tas ut, renas och återförs till kroppen med kemiska och näringsrika ämnen såsom socker och salt, bryter fastan. (Fataawa al-Lajnah al-Daa'imah, 10/190)

Enligt den starkaste åsikten bryter inte stolpiller, ögondroppar, örondroppar, tandutdragning eller omsorg av sår fastan. (Majmoo' Fataawa Shaykh al-Islam, 25/233, 25/245)

Astmainhalatorer bryter inte fastan, ty innehållet är komprimerad gas som når lungorna – det är inte mat, och det är ett nödvändigt hjälpmedel under Ramadan liksom annars.

Att ta blodprov bryter inte fastan och är tillåtet, ty det är något man är i behov av. (Fataawa al-Da'wah: lbn Baaz, nr. 979)

Medicin som enbart sköls runt i munnen bryter inte fastan, så länge man inte sväljer något. Om man behandlar en tand och känner smaken i halsen bryter detta inte fastan. (Verbal fatwa från lbn Baaz)

Följande bryter inte fastan:

Att få öronen rengjorda, näsdroppar eller nässpray – så länge man inte sväljer något.

Tabletter som placeras under tungan för behandling av till exempel kärlekskramp eller andra sjukdomar – så länge man inte sväljer något.

Föremål som sätts in vaginalt, såsom pessar, sköljlösningar, ett endoskop eller fingrar för medicinsk undersökning.

Att ett endoskop eller en apparat (spiral eller liknande) förs in i livmodern.

Insättning av kateter, endoskop, intrauterint preventivmedel (spiral) och liknande i livmodern.

Insättning i urinröret – för män eller kvinnor – av en kateter, kontrastmedel för diagnostisk avbildning, medicin eller lösningar för att rengöra urinblåsan.

Att laga en tand, ta ut en tand, rengöra tänderna, använda siwaak eller tandborste – så länge man inte sväljer något.

Gurgling, munssköljning eller munspray – så länge man inte sväljer något.

Injektioner under huden, i muskeln eller i en ven – utom sådant som tillför näring.

Syre.

Bedövningsgaser – så länge patienten inte tillförs näring.

Medicin som absorberas genom huden, såsom krämer och plåster som avger mediciner och kemikalier.

Insättning av en kateter i blodkärl för diagnostisk avbildning eller behandling av hjärtats eller andra organs blodkärl.

Användning av laparoskop (ett instrument som förs in genom ett litet snitt i buken) för att undersöka bukhålan eller utföra operationer.

Att ta biopsier eller prover från levern eller andra organ – så länge detta inte åtföljs av användning av kemiska lösningar.

Gastroskopi – så länge den inte åtföljs av kemiska lösningar eller andra ämnen.

Instrument eller medicin till hjärnan eller ryggraden.

(43) Den som med flit äter eller dricker under Ramadan utan giltig ursäkt har begått en stor synd (kabeerah) och måste be om förlåtelse och ta igen dagen senare. Om han bröt sin fasta med något haram, såsom alkohol, är synden ännu allvarligare. Oavsett vad han gjort måste han uppriktigt be om förlåtelse (tawbah) och utföra fler frivilliga gärningar – fasta och andra former av dyrkan – för att undvika brister i sina obligatoriska gärningar och för att Allah ska acceptera hans ånger.

(44) "Om han glömmet och äter och dricker, låt honom då fasta klart ändå, ty Allah har skänkt honom mat och dryck." (Al-Bukhari, Fath, nr. 1933) Enligt en annan källa: "Han behöver inte ta igen dagen eller ge kaffarah."

Om någon ser en annan person äta av glömska ska han påminna honom – detta utifrån den allmänna innebörden av

ayah: "...bistå varandra i fråga om goda gärningar och gudsfruktan..." (al-Maa'idah 5:2), och hadeethen: "om jag glömmer, så påminn mig." Det handlar dessutom om principen att detta är en felaktig handling (munkar) som måste rättas till. (Majlis Shahr Ramadan, Ibn Uthaymeen, s. 70)

(45) De som måste bryta sin fasta för att kunna rädda någon som är i fara får bryta sin fasta och ta igen dagen senare. Detta gäller till exempel om någon håller på att drunkna eller om en brand måste släckas.

(46) Om en person som är skyldig att fasta med flit har samlag under dagen i Ramadan, av egen fri vilja, där de två omskurna delarna möts och mannens organ tränger in i kvinnan, är hans fasta bruten – oavsett om utlösning sker eller inte – och han måste be om förlåtelse. Han ska fortsätta att fasta resten av dagen men måste ta igen dagen och erlägga kaffarah (försoning). Hadeethen från Abu Hurayrah berättar: "Medan vi satt hos Profeten (SAS) kom en man och sade: 'Allahs sändebud, jag har förgåtts!' Han sade: 'Vad har hänt?' Han sade: 'Jag hade samlag med min fru fastän jag fastade.' Allahs sändebud svarade: 'Har du en slav du kan frigöra?' Han sade: 'Nej.' Han sade: 'Kan du fasta två månader

i rad?' Han sade: 'Nej.' Han sade: 'Har du möjlighet att ge mat till sextio fattiga?' Han sade: 'Nej...!'" (Al-Bukhari, al-Fath, 4, nr. 1936) Samma regel gäller för den som begår zinaa (otukt eller äktenskapsbrott), homosexuella handlingar och tidelag.

(Notera: Analt samlag, äktenskapsbrott, homosexuella handlingar och tidelag är alla stora synder i Islam, och ännu värre om de begås under dagen i Ramadan.)

Om en person har samlag under dagen flera gånger under Ramadan måste han erlægga kaffarah för varje dag det skett, samt ta igen alla sådana dagar. Att inte känna till att kaffarah är obligatorisk är ingen ursäkt. (Fataawa al-Lajnah al-Daa'imah, 10/321)

(47) Om mannen vill ha samlag med sin fru men först bryter sin fasta genom att äta är detta en ännu större synd – ty han har brutit den heliga månaden på två sätt, genom att äta och ha samlag. Han är utan tvekan skyldig att erlægga kaffarah, och försöker han smita undan det förvärrar det bara situationen. Han måste be uppriktigt om förlåtelse (tawbah). (Se Majmoo' al-Fataawa, 25/262)

(48) Att kyssa, krama, omfamna, beröra eller se på sin fru eller sin slavinna är tillåtet om mannen kan behärska sig. Det finns rapporter från Aaishah (RA) om att Profeten (SAS) brukade kyssa och krama sina fruar även när han fastade – men han var den som bäst behärskade sig. Vad gäller Allah hadeeth qudsi: "han avhåller sig från sina fruar för Min skull" – syftar det på samlag. Om en person lätt antänds och inte kan hålla sig, är det inte tillåtet för honom att kyssa eller krama sin fru, ty det kan leda till att han bryter fastan om han inte kan hindra utlösning eller samlag. Allah säger i en hadeeth qudsi: "och han avhåller sig från sina begär för Min skull." En av islamens rättesnören är att allt som leder till haram är haram.

(49) Om en person har samlag och gryningen inbryter, är det obligatoriskt för honom att omedelbart sluta. Hans fasta är giltig även om utlösning sker efter att han avslutat. Men om han fortsätter efter gryningen är hans fasta bruten, och han måste be om förlåtelse (tawbah), ta igen dagen och erlægga kaffarah.

(50) Om morgonen inbryter och personen befinner sig i janaabah (orenhet efter samlag), påverkar det inte hans fasta. Han eller hon får vänta med ghusl – oavsett om det gäller

orenhet efter samlag, menstruation eller blödning efter förlossning – tills efter soluppgången, men det är bättre att skynda sig med ghusl så att man kan be.

(51) Om den fastande sover och får en "våt dröm" bryter det inte fastan, enligt lärda (ijmaa'). Han ska fasta klart. Att dröja med ghusl bryter inte fastan, men det är bättre att skynda sig med ghusl för att kunna be och för att änglarna åter ska befinna sig i hans närvaro.

(52) Om en person får utlösning under dagen i Ramadan på grund av en orsak han hade kunnat undvika – såsom att ta på eller titta på en kvinna – måste han be om förlåtelse till Allah och fasta resten av dagen, men måste även ta igen dagen senare. Om en person börjar masturbera men slutar innan utlösning sker, ska han be om förlåtelse men behöver inte ta igen dagen – eftersom utlösning inte skett. Den fastande måste hålla sig borta från allt som kan väcka sexuell lust och måste avvisa de tankar som kan uppstå. Enligt den mest korrekta åsikten bryter prostatasekret (madhiy) inte fastan.

Att det utsöndras "wadiy" – ett tjockt, klibbigt ämne som ibland förekommer efter urinering, utan sexuell lust – bryter inte fastan, och ghusl krävs inte. Men han måste göra

istinjaa' (rengöra sina privata delar) och genomföra wudoo'. (Fataawa al-Lajnah al-Daa'imah, 10/279)

(53) "Den som kräks ofrivilligt behöver inte ta igen dagen, men den som kräks avsiktligt måste ta igen dagen." (Saheeh hadeeth från al-Tirmidhi, 3/89) Den som avsiktligt kräks – genom att föra ner fingrarna i halsen, trycka på magen, lukta på något illaluktande eller se på något som framkallar illamående – måste ta igen fastandagen. Om han känner illamående som av sig självt lägger sig bryter det inte fastan. Om kräk stiger upp till munnen men han sväljer tillbaka det, bryter detta fastan. Om någon känner sig illamående behöver han inte försöka undertrycka det – att göra det kan orsaka mer skada. (Majaalis Sharh Ramadan, Ibn Uthaymeen, s. 67)

Om en person oavsiktligt sväljer något som fastnat mellan tänderna, eller om det är så litet att man inte kunnat känna det eller spotta ut det, räknas det som en del av saliven och bryter inte fastan. Men om det är tillräckligt stort för att spotta ut, ska man spotta ut det. Om man spottar ut det är det i ordning, men om man sväljer det har man brutit sin fasta. Om matbiten är delbar och har smak eller sötma, är det haram att tugga på den. Om något hamnar i halsen är fastan bruten. Om man spottar ut vatten efter att ha sköljt munnen

förstörs inte fastan av den fukt som finns kvar, ty det är omöjligt att undvika.

Om en person får näsblod är hans fasta fortfarande giltig – det är något som ligger utanför hans kontroll. (Fataawa al-Lajnah al-Daa'imah, 10/264)

Om han har sår i tandköttet eller tandköttet börjar blöda efter att han använt siwaak, är det inte tillåtet att svälja blodet – han måste spotta ut det. Men om lite blod av misstag hamnar i halsen behöver han inte oroa sig.

Detsamma gäller om lite kräk stiger upp i halsen utan att han önskade det – fastan är fortfarande giltig. (Fataawa al-Lajnah al-Daa'imah, 10/254)

Vad gäller slem som kommer från näsan eller bihålorna, eller slem som hostar upp från bröstet: om det sväljs innan det nått munnen bryter det inte fastan, ty det är ett problem ingen kan undvika. Men om det sväljs efter att det nått munnen, bryter det fastan. Om det sväljs ofrivilligt bryter det dock inte fastan.

Att andas in vattenånga, vilket kan hända den som arbetar med växtlighet, bryter inte fastan. (Fataawa al-Lajnah al-Daa'imah, 10/276)

Det är ogillat (makruh) att i onödan smaka på mat, ty det innebär en risk för fastebrytande. Det finns dock situationer där det är tillåtet, såsom när en mamma tuggar mat åt sitt litet barn när det inte finns något annat sätt att mata det, när man smakar av mat för att kontrollera om den är godtagbar, eller när man smakar på något man funderar på att köpa. Ibn Abbas (RA) sade: "Det är inget fel i att smaka på vinäger eller något annat man funderar på att köpa." (Klassad som hasan i Irwa' al-Ghaleel, 4/86)

(54) Att använda siwaak är sunnah för den fastande under hela dagen, även om siwaaken är våt. Om den fastande använder siwaak och känner någon smak som han sväljer, eller om han tar ut siwaaken ur munnen och ser saliv på den, sedan stoppar in den igen och sväljer saliven, bryter detta inte fastan. (Fataawa al-Sa'diyyah, 245) Han bör undvika smaker som är lösliga, såsom grön siwaak, eller smaksatt siwaak såsom citron eller mint. Han ska spotta ut de små bitar som kan lossna och inte med flit svälja dem – men om det sker av misstag är det ingen fara.

(55) Om den fastande skadas eller får näsblod, eller om vatten eller bensin av misstag kommer i munnen, bryter det inte fastan. Om damm, rök eller insekter av misstag hamnar i munnen bryter det heller inte fastan. Sådant som är omöjligt att undvika att svälja – såsom saliv eller mjöldamm – bryter inte fastan. Om personen producerar mycket saliv och sväljer den med flit bryter det inte fastan, enligt den korrekta åsikten. (Al-Mughni av Ibn Qudaamah, 3/106)

Om tårar rinner ner i halsen, om man applicerar olja på skägget eller mustaschen, eller använder henna och sedan känner smaken i halsen, bryter detta inte fastan. Att använda henna, kohl eller olja bryter inte fastan. (Se Majmoo' al-Fataawa, 25/233, 25/245) Detsamma gäller krämer som används för att fukta eller mjuka upp huden.

Det är inget fel i att lukta på parfym, använda parfym eller applicera välluktande krämer och liknande. Det är inget fel i att använda bukhood (rökelse), så länge man inte sniffar det aktivt. (Fataawa al-Lajnah al-Daa'imah, 10/314)

Det är bättre att undvika tandkräm under dagen och vänta till kvällen, ty den är alltför stark. (Al-Majaalis, Ibn Uthaymeen, s. 72)

(56) För att vara på den säkra sidan är det bättre om den fastande inte låter sig åderlåta (hijaamah). Det råder skilda åsikter i frågan. Ibn Taymiyyah råder den som åderlåter sig att bryta fastan, men den som utför åderlåtningen bryter inte sin fasta.

(57) Rökning bryter fastan och är inte ett skäl att inte fasta. Hur kan en synd tjäna som ursäkt?

(58) Att kyla sig med vatten eller linda blöta kläder runt sig för att lindra hettan bryter inte fastan. Det är inget fel i att hälla vatten över huvudet för att svalka sig vid hetta och törst. Att simma är ogillat, ty det kan bryta fastan om man sväljer vatten. Om någon arbetar med dykning och kan garantera att inget vatten tar sig in i munnen, är det inget fel i det.

(59) Om en person äter, dricker eller har samlag och tror att det fortfarande är natt, men sedan märker att gryningen redan inbrutit, är ingen skada skedd – ty ayah klargör tydligt att dessa handlingar är tillåtna tills man med säkerhet vet att gryningen inträffat. Abd al-Razzaaq berättar med en saheeh isnad tillbaka till Ibn Abbas (RA) att han sade: "Allah har tillåtit er att äta och dricka så länge ni inte är säkra." (Fath al-

Baari, 4/135. Detta är även Shaykh al-Islam Ibn Taymiyyahs åsikt, Majmoo' Fataawa, 29/263)

(60) Om en person fastar och tror att solen gått ner, men den inte har det, måste han ta igen dagen (enligt majoriteten av lärda) – ty grundprincipen är att det fortfarande är dag, och en säker kunskap kan inte undanskjutas av en osäker uppfattning.

(Shaykh al-Islam Ibn Taymiyyah ansåg inte att den som gjort detta behövde ta igen fastandagen.)

Om gryningen inbryter och personen fortfarande har mat eller dryck i munnen ska han spotta ut det, och fastan är fortfarande giltig. Detta gäller även den som äter eller dricker av glömska – så fort han kommer ihåg ska han spotta ut det han har i munnen, och fastan är fortfarande giltig.

17. Regler för kvinnor som fastar

(62) En kvinna som uppnått puberteten men av blyghet inte berättat det för någon, och därför struntat i att fasta, måste be om förlåtelse och ta igen de dagar hon missat. Hon ska även ge mat till en fattig för varje dag hon dröjt med att ta

igen fastan, om nästa Ramadan kommit utan att hon hunnit ta igen dagarna från föregående år. Hennes situation liknar den kvinna som av blyghet fastar under menstruationen och sedan inte tar igen dagarna.

Om en kvinna inte vet exakt hur många dagar hon missat ska hon fasta tills hon är rimligt säker på att hon tagit igen alla dagar, och ge kompensation för varje dag hon dröjt med det. Hon kan göra det parallellt med fastan eller separat, beroende på vad som passar bäst.

(63) En kvinna ska inte fasta frivilligt – utöver Ramadan – när hennes man är hemma, utan hans tillåtelse. Men om han är på resa kan hon göra som hon önskar.

(64) I slutet av menstruationen, när kvinnan ser det vita flödet – som utsöndras från livmodern som ett tecken på renhet (taahir) – ska hon ha avsikten natten innan och börja fasta. Om hon är osäker på om hon är taahir kan hon använda sig av en bit bomull eller liknande. Om den kommer ut ren ska hon fasta; om blödning återkommer ska hon sluta fasta, oavsett om det är ett kraftigt eller svagt flöde – ty detta bryter fastan så länge det faller inom hennes normala mensperiod. (Fataawa al-Lajnah al-Daa'imah, 10/154)

Om blodet inte återkommer förrän efter Maghrib, och hon fastat med avsikt sedan föregående dag, är hennes fasta giltig. Om kvinnan känner blodet inom sig men det inte kommer ut förrän efter solnedgången är hennes fasta godkänd och hon behöver inte ta igen dagen.

Om kvinnans menstruation eller blödning efter förlossning upphör under natten, och hon haft avsikten att fasta om gryningen inbryter innan hon hunnit göra ghusl, är hennes fasta ändå giltig – detta råder det enighet om bland lärda. (Al-Fath, 4/148)

(65) Om en kvinna vet att hennes menstruation förväntas börja nästa dag ska hon ändå ha avsikten att fasta och börja fasta. Hon ska INTE bryta sin fasta förrän hon verkligen ser blod.

(66) Det är bättre om en kvinna inte undertrycker sin menstruation med medicin, utan accepterar det Allah bestämt för henne. Hon bör vara nöjd med att Allah har gett henne undantag från fastan och ta igen dagarna senare. Detta är hur de troendes mödrar och salaf-kvinnorna handlade. (Fataawa al-Lajnah al-Daa'imah, 10/151)

Därtill finns medicinska belägg för att det kan vara farligt att hindra menstruationen med de preparat som finns tillgängliga, och en del kvinnor har fått oregelbunden menstruation till följd av att ha tagit sådana piller. Men om en kvinna ändå väljer att ta sådana piller och fastar, är det godkänt.

(67) Istihaadah (icke-mensrelaterad vaginal blödning) påverkar inte fastan.

(68) Om en gravid kvinna drabbas av missfall och fostret är format eller har tydliga kroppsliga drag, såsom en hand eller en fot, räknas hennes blödning som nifaas. Men om fostret bara liknar en blodkoagel ('alaq) eller en tuggad bit kött utan synlig kroppsform, räknas blödningen som istihaadah – och hon måste fasta om hon kan. Kan hon det inte, får hon bryta fastan och ta igen den senare. (Fataawa al-Lajnah al-Daa'imah, 10/224)

När hon blivit ren efter en abort eller livmodertömning ska hon fasta. De lärda uppger att fostret börjar ta form efter ungefär 80 dagars graviditet.

Om en kvinna återfår sin renhet från nifaas före de fyrtio dagarna, ska hon fasta och göra ghusl för att kunna be. (Al-Mughni ma'a al-Sharh al-Kabeer, 1/360) Om blödningen återkommer inom de fyrtio dagarna ska hon sluta fasta, ty detta räknas fortfarande som nifaas. Om blödningen inträffar efter den fyrtioende dagen ska hon ha avsikten att fasta och göra ghusl (enligt majoriteten av lärda). Blödningen räknas då som istihaadah, om den inte faller under hennes normala mensperiod – i så fall räknas den som hayd (mensblod).

Om en ammande kvinna fastar under dagen och märker blödning på natten, trots att hon var ren under dagen, är hennes fasta giltig. (Fataawa al-Lajnah al-Daa'imah, 10/150)

(69) Enligt den korrekta åsikten räknas den gravida eller ammande kvinnan som sjuk. Det är tillåtet för henne att inte fasta, och hon behöver bara ta igen dagarna senare – oavsett om hon fruktar för barnets eller sin egen hälsa. Profeten (SAS) sade: "Allah har tagit bort skyldigheten att fasta och att fullgöra hela bönen för den som reser, och Han har tagit bort skyldigheten att fasta för den gravida och den ammande kvinnan." (Al-Tirmidhi, 3/85; han klassade det som hasan.) Om en gravid kvinna fastar och får blödning, är hennes fasta

fortfarande giltig – det påverkar inte fastan. (Fataawa al-Lajnah al-Daa'imah, 10/225)

(70) Om en kvinna är skyldig att fasta och hennes man under dagen i Ramadan har samlag med henne, gäller samma regler som för mannen. Men om han tvingar henne till samlag ska hon göra motstånd i den mån hon kan, och hon behöver inte erlägga kaffarah. Ibn 'Aqeel (R) sade: "Om mannen har samlag med sin fru under dagen i Ramadan medan hon sover, behöver hon inte erlägga kaffarah." För att vara på den säkra sidan bör hon dock ta igen fastandagen. (Shaykh al-Islam Ibn Taymiyyah ansåg att detta inte ogiltigförklarar hennes fasta.)

Den kvinna som vet att hennes man inte kan behärska sig bör hålla sig undan honom och inte göra sig attraktiv under dagen i Ramadan.

Kvinnor måste ta igen de dagar de missat under Ramadan, även utan mannens vetskap. Det är inte ett krav att ha mannens tillåtelse för obligatorisk fasta. Om en kvinna påbörjat en obligatorisk fasta får hon inte bryta den utan giltig orsak. Hennes man kan inte tvinga sin fru att bryta fastan hon tar igen – han får inte ha samlag med henne, och

hon behöver inte lyda honom i den frågan. (Fataawa al-Lajnah al-Daa'imah, 10/353)

Vad gäller frivillig fasta ska en kvinna inte börja fasta utan mannens tillåtelse, på grund av hadeethen från Abu Hurayrah (RA), där Profeten (SAS) sade: "Ingen kvinna ska fasta när mannen är hemma utan hans tillåtelse." (Al-Bukhari, 4793)

Detta är vad som har kunnat sammanfattas om fastan. Vi ber Allah att hjälpa oss att komma ihåg Honom och dyrka Honom på rätt sätt, avsluta vår Ramadan med förlåtelse och skydda oss från Elden.

Må Allah välsigna vår Profet Muhammed, hans familj och hans följeslagare, och skänka dem fred.

Översättning: Umm Sulayman